

ספרות יהודית בתפוצות

העתקות של תמונות-שמן והדבקות, רשימות ביוגרפיות של האמן. — עשרים הן התמונות, שנוצרו לפני המלחמה, ובצידה של כל תמונה באה „בבואת-המישנת“ שלה, כדרך שהיא נראית כעת, לאחר החורבן היהודי הגדול.

ז. טולקאצ'וב — כותב מ. מירסקי — עשה את מסעו במדי חייל בשורות הצבא האדום, והוא היה הראשון שרשם, בצורת פלסטית ובכוח כביר של אמן ובכאב עמוק של יהודי, את עקבות הדם של הכיבוש ההיטלרי בפולין... „העיירה של ז. טולקאצ'וב היא ההד האמנותי הראשון הכולט ביותר של השואה הלאומית שלנו“ —

ז. טולקאצ'וב נולד בשנת 1903 בשצ'דרין שלייד בוברויסק. למד ציור בבתי האולפן הגבר הים לאמנות שבמוסקבה ובקייב. יצירותיו הוצגו בערים שונות שברוסיה המועצתית. לאחר שחרורה של פולין ביקר במחנות הריכוז של מיידאניק ואשווינצ'ים, ותחת רושם ביקורו זה יצר שתי קבוצות גדולות של תמונות, שהוצגו בכל ערי פולין הגדולות.

זינר, מ. צו דער געשיכטע פון דער יידישער לייטערטור אין 19-טען יארהונדערט, עטיווד און מאטעריאלן, צווייטער באנד (לתולדות הספרות היהודית במאה ה-19, מחקרים וזמר, כרך שני) הוצאת-איקוף, ניו-יורק, 1946. 381 ע'.

בחלק הראשון של כרך ב' באות הערכות על מנדלי מו"ס ועל המסורות של הספרות העולמית, על ריאליזם ורומנטיקה בנוסח מנדלי, רעיונות ההשכלה שלו, השקפות ספרותיות וציוריות, מנדלי וקנון הסגנון הלשוני-ספרותי, הערות על נושא ה„מסעות“ של מנדלי.

בחלק השני (שלום עליכם) באים: שרשי ההומור הסוציאליים של שלום-עליכם וה„מענת לשון“ של גיבוריו, החן והחכמה שלו, גאווה וזעם, ציוריות, מישחק-מלים, הטראגיקה של אילוסיות, התמודדויות, תכונות ותאוות, אי-רונייה ריאליסטית, קטעים על הצחוק, חוג של נושאים, הנשימה הסיפורית, הערות על „טוביה“ ועוד.

בהקדמה „אל הקוראים“ ניתנים תאריכים ביוגרפיים של מ. זינר.

סגלוביץ, זוסמאן.

דארטן; לידער און פאָעמען (שם; שירים ופואימות) — הוצאת „צוקונפט“ וציקא. ניו-יורק 1946, 158 ע'.

ז. סגלוביץ משורר ומספר מהמפורסמים ביותר בפולין, ניצל מהגהינום הנאצי וחי את חייו בארץ-ישראל. כאן הוא ממשיך, אגב וע-זועים נפשיים עמוקים, בכתיבת שירים על פולין היהודית שנכרתה בידי הטרף הנא-ציות. רוח חדשה ומעמיקה מפעמת כעת את הליריקה שלו.

בקובץ ארבע פואימות: „אילן מפולין“ (מגילת פליט), „שם“, „אין“, „טרבלינקה“, ועשרים ושנים שירים בשם: „יזכור שלי — לקלארה“.

גינצבורג, שאול.

משומדים אין צארישן רוסלאנד. (מומרים ברוסיה הצארית). ניו-יורק, הוצאת-ספרים „ציקא“, 1946, 315 עמ'.

בדפים אלה של חקירות וזכרונות על חיי היהודים ברוסיה לשעבר באים חיבורים על מומרים, מלשינים ומיסיונרים, קריידיסטים ופרצופים „בין שני עולמות“ מן הימים ההם. בספר מובא צילום אגרותיהם של חוולסון, אל צבי הירש קצנלבויגן, (1845) ושל י. נ. סארקינס, אל א. דינארד (1884). פרידמן, בן-ציון.

ארום דראנסי (מסביב לדראנסי). פאריז, 1946, 16 ע'.

בסיפורים (קטעים מחיבור גדול) מחיי היהודים תחת שלטון הנאצים בפאריז מתואר „תפקידם של בתי-החולים, בעיקר ביה"ח של רוטשילד, מקום שם הסתתרו, בסיועם של העובדים הרפואיים והאדמיניסטרטיביים, הרבה יהודים שהנאצים גזרו עליהם שילוח“ (מהקדמתו של המחבר).

בדראנסי שע"י פאריס היה מחנה ריכוז וגירוש.

טולקאצ'וב, ז.

דאָס שטעטל; 40 רעפראָדוקציעס פון בילדער, געווידמעט דעם שטעטל און שלום-עליכם און זיינע געשטאלטן. (40 העתקות של תמונות, מוקדשות לעיירה ולשלום-עליכם ודמויותיו). וארשה-לודז', דאָס נייע לעבן, 1946.

התוכן: דברי פתיחה מאת מ. מירסקי,

הועד המרכזי של יהודי פולין בארגנטינה
הכריז על הוצאת סדרת ספרים בשם „דאס
פויילישע יידענטום“ („יהדות פולין“), בעריכת
מארק טורקוב.

בספרים אלה יבואו:

זכרונות מהמולדת הישנה.

תיאור חיי היהודים בעיר ובעיירה.

תולדותיהם של אישים יהודים.

תעודות על חורבן היהודים בפולין.

תולדות היהודים בפולין במשך אלף שנים.

יצירותיהם של סופרים וחוקרים מובהקים.

לעתידתה נתקבלו ארבעת הספרים הראי

1. טורקאוו, מארק.

מלכה אושיאני דערציילט... (מלכה אוב

שאני מספרת). ספור מפי צעירה יהודיה שעברו

עליה המוראות של תקופת הנאצים, בואנסא

אירס, 1946. 440 מא"י מע'.

2. נאמברג, ה. ד.

י. ל. פרץ. (1876—1927). בואנסאירס

1946. 115 ע'. פורטרט. בספר זה באים זכר

נות, מאמרם ורשימות על י. ל. פרץ שפרסם

גומברג בכתביעת שונים וכנסו בכרך השמיני

של כתביו ש"ל בהוצאת „קולטור ליגע“

בוארשה בשנת 1928. בספר — שינויי סדר:

הוא כרונולוגי ולא ענייני. מחירו 440 מא"י מע'.

3. פראָסמאן, וו.

טרעבלינקע... 1. טרעבלינקער גיהנם פון

גראָסמאן, וו. 2. אַ יאָהר אין טרעבלינקע פון

יאנקל ווערניק). (טרבלינקה. 1) בגיהנום של

טרבלינקה מאת וו. גרוסמן; 2) בטרבלינקה

מאת יאנקל ווירניק) בואנסאירס, 1946.

הגיהנום של טריבלינקה מאת וו. גרוסמן

בתירגומו של פ. קוטלר יצא קודם לאור בהר

צאה הממלכתית במוסקבה „אגיו“. ספר זה

תורגם לעברית בידי א. שלונסקי ויצא לאור

בהוצאת ספרית ש. אירסקי, ת"א. בשנת

תש"ח. 78 עמ'.

וו. גרוסמן, סופר יהודי סובייטי, ביקר
בטרבלינקה בספטמבר 1943. כאשר אך נש

תחרה ע"י הצבא הסובייטי.

מחבר החוברת „שנה בטרבלינקה“, יאנקל

ווירניק, שהה שנה שלפה במחנה המות טריב

לינקה. השתתף יחד עם אחרים בארגון מרד

שנסתיים בהריגת המשמר האוקראיני-גרמני,

שריפת המחנה ושחרור רבים מן הכלואים.

4. גראנאטשטיין, פרץ.

מיון חרוב שטעטל סאָפּאָלאָוו (עירתי

החרבה סוקולוב), בואנסאירס, 1946. 188

ע', 550 מא"י מע'.

הסופר הצעיר פרץ גרנטשטיין, היושב כעת

בארגנטינה, רחוק ממולדתו ובודד ומיותם מק

רוביו שמתו על קידוש השם, הוא בן העיר סר

קולוב-פודלאסקי. שנמחתה יחד עם עוד מאות

ערים ועיירות שבפולין מעל פני הארץ. בספרו

הוא מתאר את חיי העיירה בימי חול, שבת

ומועד: מספר, על טיפוסי העיירה, התנחלויות

המפלגות, קנאת הדתי, על הנוער ושפעת מרצו

ועל היים של יצירה. —

Weinreich, Max.

Hitlers professors, the part of

scholarship in Germany's crimes

against the Jewish people. New-York,

Yiddish scientific institute, 1946. 291 p.

(הפרופסורים של היטלר. חלקם של אנשי

אנשי המדע בפשעי גרמניה נגד היהודים).

נירירויק, המוסד היהודי למדע „יווא“, 1946,

שלושת חלקי הספר (המוזמה וההכנות,

הנסיגות בממדים גדולים, ביצוע התכנית)

דנים על שיתוף הפעולה של המלומדים הגר

מנים עם הנאצים, וכיצד ביצעו בשיטה את

הכניות ה„מדעית“.

במיוחד הוצגו ונתפרשו, עם שלל כתבי

יד גרמניים, ההכנות והביצוע השטני של הש

מדת היהודים.

הוצאת יהושע צ'צ'יק, תל-אביב, מונטיפיורי 11, ת. ד. 1505

יופיעו בדצמבר-ינואר

אנציקלופדיה לציונות (כרך א') בעריכת משה קליינמן

אנציקלופדיה לתולדות גדולי ישראל (כרך ב')

בעריכת ד"ר מרדכי מרגליות

אי המטמון, (ערוך מחדש, מנוקד ומצויר מאת ר. ל. סטיבנסון

אם טרם רכשת, הזמן מיד את

האנציקלופדיה לספרות ישראלית וכללית בעריכת ברוך קרופניק

האנציקלופדיה לחכמי התלמוד והגאונים בעריכת ד"ר מ. מרגליות